

Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ
УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Матеріали
Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю
26 березня 2015 року

м. Полтава – 2015

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
Вченої ради ВДНЗУ «УМСА»
від 20 червня 2014 р., протокол №12

Конференція внесена до плану проведення міжнародних, всеукраїнських конгресів, форумів, науково-практичних конференцій та семінарів молодих учених і студентів Міністерства освіти і науки України на 2015 рік (№ 282).

Редакційна колегія:

проф.Ждан В.М.	– ректор академії, головний редактор
проф.Бобирьов В.М.	– перший проректор з науково-педагогічної роботи, відповідальний редактор
проф.Білаш С.М.	– начальник навчального відділу
доц.Лещенко Т.О.	– зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
доц.Беляєва О.М.	– зав. кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією
доц.Карпенко О.О.	– доцент кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань
доц.Саргош О.Д.	– доцент кафедри гігієни, екології та охорони праці в галузі
доц.Свінцицька Н.Л.	– доцент кафедри анатомії людини
доц.Чорна І.О.	– доцент кафедри загальної хірургії з доглядом за хворими
доц.Ярмола Т.І.	– доцент кафедри внутрішньої медицини № 2 з професійними хворобами
Нетудихата О.М.	– зав.навчально-методичного кабінету

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА <i>Ефендієва С. М., Стриж А. А.</i>	82
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА-МЕДИКА <i>Ефендієва С.М., Роженко І.В.</i>	83
САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ КАДРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Єрис Л.Б.</i>	85
РОЛЬ НАВЧАЛЬНО- ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ <i>Ждан В.М., Іваницький І.В., Шилкіна Л.М.</i>	87
ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ БАЗ СТАЖУВАННЯ НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕРАПІЇ <i>Ждан В.М., Скрипник І.М., Марченко А.В., Кітура Є.М., Бабаніна М.Ю.</i>	88
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ <i>Ждан В.М., Штомпель В.Ю., Шилкіна Л.М., Бабаніна М.Ю., Ткаченко М.В.</i>	90
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Зазикіна Д.С., Флегантова Б.Л., Лебідь В.Г.</i>	91
ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА РОБОТА КАФЕДРИ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ <i>Звягольська І.М., Басараб Я.О., Боброва Н.О.</i>	93
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН <i>Зінченко Н.О., Кустарьова Л.П.</i>	95
ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРАХ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ <i>Іваницька О.С., Рибалов О.В., Іваницький І.О.</i>	97
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ІЗ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ <i>Іленко Н.М., Марченко А.В., Ніколішина Е.В., Іленко Н.В.</i>	99
ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК НАЙВАЖЛИВІШОГО РЕЗЕРВУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ <i>Іщейкін К.Є., Потяженко М.М., Люлька Н.О., Кітура О.Є., Гасєвський С.О.</i>	100
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛЕКЦІЇ ЯК ІНТЕРАКТИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ <i>Іщейкін К.Є., Потяженко М.М., Соколюк Н.Л., Кітура О.Є., Настрога Т.В., Гасєвський С.О.</i>	102
ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ – НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ <i>Казаков Ю.М., Петров Є.Є., Борисова З.О., Треумова С.І.</i>	104
РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ <i>Казаков Ю.М., Трибрат Т.А., Шуть С.В., Чекаліна Н.І.</i>	105
АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Калюжка О.О., Фастовець М.М.</i>	107
СТРАТЕГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ КАДРІВ <i>Карпенко О.О., Каськова Л.Ф., Хміль О.В., Амосова Л.І., Чуприна Л.Ф., Маковка І.Л.</i>	109
ЗАГАЛЬНА І ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ЛІКАРЯ НА ДИТЯЧОМУ СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ПРИЙОМІ – ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ <i>Каськова Л.Ф., Новікова С.Ч., Анопрісева Н.М.</i>	111
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Катеренчук В.І.</i>	112
АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ І ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ З ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ МЕДИЧНОГО ВНЗ <i>Катеренчук І.П.</i>	114
БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС, КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА І ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ТЕРАПЕВТИЧНІЙ КАФЕДРІ <i>Катеренчук І.П., Циганенко І.В.</i>	116
НЕПРЕРЫВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ВРАЧЕЙ В РОССИИ <i>Киреев С.С.</i>	119
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ <i>Коваленко К. Г., Протоєв О. П.</i>	120
ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Коломієць Б.С.</i>	121

5. Типовий навчальний план та програма спеціалізації (інтернатури) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина». — К., 2011.
6. Устінов О. В. Сімейні лікарі проходять навчання в режимі online / О.В.Устінов // Український медичний часопис. — 2012. — № 1. — С. 94.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ

Ждан В.М., Штомпель В.Ю., Шилкіна Л.М., Бабаніна М.Ю., Ткаченко М.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено результати впровадження окремих елементів дистанційної освіти на циклах підвищення кваліфікації лікарів. Підтверджено раціональність і педагогічну ефективність дистанційної освіти в медицині.

Ключові слова: дистанційне навчання, післядипломна освіта лікарів.

Інформатизація суспільства, яка відбувається на сучасному етапі його розвитку, зумовлює інформатизацію освіти. Використання високотехнологічних засобів у навчанні сприяє підвищенню його ефективності, інтенсифікації, індивідуалізації, дає можливість передавати знання на відстані [1]. Упровадження нових методів освіти потребує й сучасна система професійного вдосконалення лікарів, що пов'язано з високою наповнюваністю медичної інформації, її динамічністю, а також матеріальною затратністю та нераціональною витратою часу при безпосередньому відвідуванні лекцій і практичних занять на факультеті підвищення кваліфікації. Вирішити ці питання та забезпечити постійне становлення фахівців згідно з чинними стандартами здатна система дистанційного навчання (ДН) [3].

Питання застосування ДН на різних рівнях освіти широко обговорюються, особливо якщо це стосується підготовки спеціалістів у галузі медицини. Чи є необхідність використовувати дистанційні освітні технології в підготовці лікарів? Як це позначиться на якості підготовки? Адже професія лікаря пов'язана з виконанням різного виду маніпуляцій та операцій. Звісно, навчання лікаря практичних навичок потребує традиційного очного контакту, але вся теоретична підготовка та опанування вміннями приймати рішення можуть відбуватися в дистанційній формі. Отже, дистанційні технології освіти в медицині не можуть діяти самостійно та доцільні тільки в тісному поєднанні з класичними формами навчання. Це твердження відповідає вимогам і післядипломної освіти на циклах спеціалізації, тематичного й передатестаційного професійного удосконалення лікарів. Велике значення має етапність навчання: максимальне використання дистанційних форм на першому етапі (теоретична підготовка) і практична робота безпосередньо з пацієнтом на наступному.

Ми досліджували впровадження елементів дистанційних форм навчання на циклах спеціалізації з фаху «Загальна практика – сімейна медицина». Курси проводилися за однаковою тематичним планом як на кафедрі сімейної медицини і терапії (очна частина), так і на базах стажування (заочна частина) в містах і районних центрах Полтавської області. Результати тестування наприкінці циклу за допомогою ліцензованої комп'ютерної програми «Elex» (пропонується 200 питань 2-3 рівнів складності з відповідного фаху) і перевірки опанування практичними навичками згідно зі стандартизованими картами практичних навичок підтвердили ефективність використаних педагогічних технологій.

У навчальному процесі на всіх циклах професійного удосконалення лікарів ми використовуємо такі дистанційні технології:

- 1) телелекції і телесемінари (на основі відеоконференції), які проводяться регламентованому часі;
- 2) віддалені джерела медичної інформації з ресурсів Інтернету;
- 3) мультимедійні навчально-контролюючі системи (на основі Інтернет-технологій) [4].

Основною технологією для проведення телелекцій і телесемінарів є відеоконференція, мета якої – вирішення навчальних, організаційно-методичних, клініко-діагностичних аспектів.

Провідна мета дистанційних лекцій – довести до слухачів тематичний матеріал, який є базовим для наступного більш глибокого вивчення як у межах семінарів, так і в межах індивідуального навчання. Телемедична система лектора має змогу передавати різні варіанти лекцій: рукописні, друковані, у вигляді плакатів, слайдів, комп'ютерних презентацій, відеороликів та ін. У процесі проведення лекцій при ДН слухачі бачать і чують лектора, бачать ті чи інші ілюстровані матеріали або об'єкти, мають можливість задати запитання, а також слухати запитання колег і відповіді викладача. Тільки в такій формі ефективність дистанційних лекцій буде максимально наближена до ефективності очної лекції.

Дистанційні семінари проводяться за аналогічною методикою. Але мають і додаткові функції, пов'язані з інтерактивністю, тобто ширшою участю слухачів. У процесі телесемінарів доцільно використовувати реальне медичне обладнання – не тільки те, що знаходиться у викладача, а й обладнання, що знаходиться в слухачів. Під час семінару можна планувати проведення тих чи інших медичних досліджень не викладачем, а слухачами під контролем викладача.

Практичні заняття й індивідуальні телемедичні консультації передбачають надання слухачу викладачем завдання провести конкретну роботу самостійно слухачам на своєму обладнанні. Важливою

особливістю такого процесу є корекція викладачем дій слухача, який виконує дані йому завдання, що дає змогу й іншим слухачам передбачати можливі похибки та грамотно виправляти їхні наслідки.

Цілі навчальних відеоконференцій:

- надати слухачам повністю нову інформацію з проблемних питань;
- сформувати мотивацію слухачів до глибокого вивчення відповідних програмних матеріалів;
- розвивати в слухачів уважність, професійне сприйняття інформації, клінічне мислення.

Наш досвід упровадження новітніх технологій свідчить, що слухачі циклів удосконалення на кафедрах післядипломної освіти досить мотивовані до навчання [2]. У майбутньому така мотивація буде тільки сильнішати за рахунок підвищення вимог та індивідуальної конкуренції в галузі, тому поступове впровадження дистанційних форм навчання в освітній процес на післядипломному етапі сприятиме підвищенню фахового рівня підготовки медичних працівників.

Список використаної літератури

1. Вороненко Ю. В. Реформування системи медичної освіти в світлі концепції «суспільство знань» / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер // Український медичний часопис. — 2006. — № 1 (51). — С. 6 — 13.
2. Ждан В. М. Досвід впровадження новітніх інформаційних технологій у післядипломній підготовці лікарів в УМСА / В. М. Ждан, Л. М. Шилкіна, В. Ю. Штомпель [та ін.] // Сімейна медицина. — 2013. — № 4 (48). — С. 25 — 27.
3. Ждан В. М. Телекомунікаційні технології в системі післядипломної медичної освіти / В. М. Ждан, В. Ю. Штомпель, П. С. Штомпель [та ін.] // Acta Universitatis Pontica Euxina. Спец. випуск : VI междунар. конф. «Стратегія качества в промышленности и образовании». — Варна, Болгария, 4-11 июня 2010 г. — Материалы в 4-х томах, Т. II (Ч. I). — С. 447 — 450.
4. Ждан В. М. Інформаційні технології в післядипломній медичній освіті / В. М. Ждан, В. Ю. Штомпель, Л. М. Шилкіна [та ін.] // Формування національних і загальнолюдських цінностей у студентів медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів : матеріали XIII наук.-практ. конф., 21 березня 2013 р. — К., 2013. — С. 42 — 44.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Зазикіна Д.С¹., Флегантова Б.Л²., Лебідь В.Г¹.

¹ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

²Полтавська державна аграрна академія

Стаття присвячена питанню впровадження в національну систему підготовки викладачів загальної практики і навчання сімейних лікарів сучасних принципів WONCA, EURACT, дотримання чинних міжнародних стандартів і досвіду підготовки сімейних лікарів у інших країнах світу. На прикладі розділу «Нефрологія» описано новий методичний підхід, який забезпечує оптимальне поєднання теоретичної та практичної підготовки сімейних лікарів в умовах закладів сімейної медицини.

Ключові слова: національна система підготовка сімейних лікарів, міжнародні стандарти.

У сучасних умовах питання впровадження в Україні програм експертів Всесвітньої організації сімейних лікарів у систему підготовки викладачів загальної практики та навчання сімейних лікарів набуває особливої актуальності. Це пов'язано з тим, що експертами Всесвітньої організації сімейних лікарів (World Organization of Colleges and Academies and Academic Associations of General Practitioners/Family Physicians — WONCA) та Європейської академії викладачів загальної практики (European Academy of Teachers in General Practice and Family Medicine — EURACT) розроблено уніфіковану програму підготовки сімейних лікарів і WONCA стандарт післядипломної освіти сімейних лікарів (2013 р.). Система навчання сімейних лікарів в Україні має враховувати сучасні принципи WONCA, EURACT, чинні міжнародні стандарти та досвід підготовки сімейних лікарів у інших країнах світу [3].

З метою наближення системи підготовки сімейних лікарів до міжнародних стандартів кафедра сімейної медицини і терапії розробила нові методичні підходи до навчання лікарів-інтернів I і II років навчання та лікарів-курсантів на курсах спеціалізації за фахом «Загальна практика-сімейна медицина». Новизною методичного підходу кафедри стало доведення до слухачів сучасних медичних публікацій із подальшим упровадженням інформації в практичну діяльність сімейних лікарів в умовах закладів сімейної медицини.

Кафедра проводить підготовку сімейного лікаря шляхом формування специфічного клінічного мислення з орієнтацією на загальну практику - сімейну медицину, поглиблення професійних знань лікарів-інтернів і лікарів-інтернів щодо діагностики та лікування хвороб в умовах первинної ланки надання медичної допомоги. Навчання сімейних лікарів ґрунтується на особливостях специфіки роботи в умовах центрів первинної медичної допомоги.

Наведемо приклад взаємодії всіх ланок медичної допомоги при вирішенні питань у розділі медицини «Нефрологія». Усесвітній день нирки в Україні став традицією міждисциплінарної консолідації науковців і лікарів різних спеціальностей. Завідувач кафедри нефрології та нирково-замісної терапії НМАПО імені П.Л. Шупика Дмитро Іванов під час свого виступу зупинився на проблемі хронічної прогресуючої гіпертензивної і діабетичної нефропатії у пацієнтів похилого віку. У його доповіді було за-